

عنوان مقاله:

پیامدهای جنگ ها و بلاهای طبیعی در خراسان بر اساس تواریخ دودمانی صفویه

محل انتشار:

فصلنامه مطالعات فرهنگی - اجتماعی خراسان، دوره 15، شماره 3 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 22

نویسنده:

شهین فارابی - استادیار تاریخ دانشگاه پیام نور مشهد

خلاصه مقاله:

حملات ازبکان و نزول بلاهای طبیعی، ازجمله آسیب هایی است که خراسان عهد صفوی در معرض پیامدهای نامطلوب سیاسی، اجتماعی و اقتصادی آن قرار گرفت. علی‌رغم اهمیت خراسان به‌عنوان پایگاه تشیع و اقدامات عمرانی شاهان صفوی نسبت به مرمت ویرانی های ناشی از وقایع مذکور، توسعه استعدادهای بالقوه این منطقه تا حدود زیادی به تاخیر افتاد و شرایط به گونه ای شد که در سال های پایانی حکومت صفویان، خراسان به دلیل هم‌مرزبودن با هرات و آسیب های اقتصادی و اجتماعی ناشی از این حوادث، نخستین منطقه ای بود که مورد هجوم افغان ها قرار گرفت. در حوزه تاریخ‌نگاری صفوی، برخی از تواریخ دودمانی، به تناسب میزان وابستگی های دیوانی خود، بویژه در دستگاه شاه‌طهماسب و شاه‌عباس اول، گزارش هایی درباره این رویدادها به شکل های مختلف ارائه داده اند. پژوهش پیش رو، با روش تاریخی بر پایه منابع کتابخانه ای و با رویکرد تحلیلی به دنبال روشن‌کردن زوایا و ابعاد توجه مورخان این تواریخ به چالش ها و مشکلات اجتماعی ناشی از جنگ ها و بلاهای طبیعی خراسان در این برهه زمانی است که بیشتر حاصل مشاهدات عینی آن‌ها بوده و شغل دیوانی اغلب این مورخان، در چگونگی ثبت پیامدهای این حوادث موثر بوده‌است. یافته های این بررسی نشان می‌دهد اگرچه به دنبال این رویدادها کاهش جمعیت و رکود کشاورزی و اقتصادی در کوتاه مدت در شهرهای خراسان به‌وجود آمد؛ اما شاهان صفوی بویژه از زمان شاه‌طهماسب به بعد، با توجه به اعتقادات شیعی که نسبت به شهرهای مقدس مذهبی خراسان خصوصا مشهد داشتند، در درازمدت تلاش های زیادی جهت مرمت و بازسازی این ویرانی ها در آستان مقدس امام‌رضا (ع) صورت دادند.

کلمات کلیدی:

بلاهای طبیعی، جنگ ها، خراسان، تواریخ دودمانی صفویه

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1241385>

